

386L0653

31.12.86

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS OFFICIELLA TIDNING

Nr L 382/17

RÅDETS DIREKTIV

av den 18 december 1986

om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter

(86/653/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 57.2 och artikel 100 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽³⁾, och

med beaktande av följande:

Restriktionerna för etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster som agenter inom handel, industri och hantverk upphävdes genom direktiv 64/224/EEG ⁽⁴⁾.

Skillnaderna inom gemenskapen mellan de nationella lagarna om handelsrepresentation påverkar i hög grad konkurrensvillkoren för och utövandet av denna näringsverksamhet samt försämrar både det befintliga skyddet för handelsagenter gentemot deras huvudmän och skyddet för affärsuppställningar. Dessutom är dessa skillnader av sådant slag att de försvårar möjligheterna att ingå och genomföra avtal om handelsrepresentation mellan huvudman och handelsagent i olika medlemsstater.

Varuhandeln mellan medlemsstaterna bör ske på villkor liknande dem som gäller inom ett enskilt medlemsland, vilket nödvändiggör ett inbördes närmande mellan medlemsstaternas rättssystem i den utsträckning som krävs för en väl fungerande gemensam marknad. I detta hänseende undanröjs inte de ovannämnda skillnaderna genom föreskrifterna om lagvalsklausuler, även om de skulle göras likformiga, och därför är den föreslagna harmoniseringen nödvändig, trots att dessa föreskrifter finns.

I detta hänseende skall rättsförhållandet mellan handelsagent och huvudman ges företräde.

När medlemsstaternas lagar rörande handelsagenter harmoniseras, skall principerna i artikel 117 i fördraget vara utgångspunkt och redan genomförda förbättringar bibehållas.

⁽¹⁾ EGT nr C 13, 18.1.1977, s. 2 och EGT nr C 56, 2.3.1979, s. 5.

⁽²⁾ EGT nr C 239, 9.10.1978, s. 17.

⁽³⁾ EGT nr C 59, 8.3.1978, s. 31.

⁽⁴⁾ EGT nr 56, 4.4.1964, s. 869/64.

Ytterligare övergångsperioder bör medges för vissa medlemsstater, som måste göra särskilda insatser för att anpassa sina föreskrifter särskilt vad gäller avgångsvederlag vid hävande av avtal mellan huvudman och handelsagent.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Räckvidd

Artikel 1

1. De harmoniseringsåtgärder som fastställs i detta direktiv skall tillämpas på medlemsstaternas lagar och andra författningar om förhållandet mellan handelsagenter och deras huvudmän.

2. Med handelsagent avses i detta direktiv en självständig agent med varaktig behörighet att förhandla om försäljning eller köp av varor för en annan persons räkning, här nedan kallad huvudman, eller att förhandla om och slutföra sådana affärsuppställningar i huvudmannens namn och för dennes räkning.

3. Följande personer är inte handelsagenter i detta direktivs bemärkelse:

- En person som i sin egenskap av funktionär är behörig att ingå bindande åtaganden för ett bolag eller en sammanslutning.
- En kompanjon som enligt lag är behörig att ingå för sina kompanjoner bindande åtaganden.
- En mottagare, mottagare och förvaltare, likvidator eller konkursförvaltare.

Artikel 2

1. Detta direktiv skall inte tillämpas på

- oavlönade handelsagenter,
- handelsagenter som är verksamma på varubörser eller på varumarknaden, eller
- det organ som är känt under benämningen Crown Agents for Overseas Governments and Administrations och som bildades i Storbritannien i enlighet med 1979 års lag om "crown agents" eller dess dotterbolag.

2. Varje medlemsstat skall ha rätt att föreskriva att detta direktiv inte skall tillämpas på personer vars verksamhet som handelsagenter betraktas som bisyssla enligt respektive medlemsstat lagstiftning.

KAPITEL II

Rättigheter och skyldigheter

Artikel 3

1. Handelsagenten skall i sin verksamhet tillvarata huvudmannens intressen och handla plikttröget och redligt.
2. Handelsagenten skall i synnerhet
 - a) på lämpligt sätt sträva efter att förhandla om och, där så är lämpligt, träffa de affärsuppställningar som han har till uppgift att sköta,
 - b) till huvudmannen vidarebefordra alla de nödvändiga upplysningar som han har tillgång till,
 - c) följa rimliga instruktioner från huvudmannen.

Artikel 4

1. Huvudmannen skall handla plikttröget och redligt gentemot sin handelsagent.
2. Huvudmannen skall i synnerhet
 - a) förse handelsagenten med nödvändig dokumentation om de varor det gäller,
 - b) skaffa handelsagenten den information som han behöver för att genomföra agenturavtalet och särskilt inom skälig tid anmäla till handelsagenten, om han kan förutse att volymen av affärsuppställningarna kommer att bli avsevärt lägre än den som handelsagenten normalt kunde ha förväntat sig.
3. Huvudmannen skall dessutom inom skälig tid meddela handelsagenten, om han godkänner eller avvisar en affärsuppställning som denne förmedlat eller att en sådan uppställning inte genomförts.

Artikel 5

Parterna får inte avtala om avvikelser från bestämmelserna i artikel 3 och 4.

KAPITEL III

Ersättning

Artikel 6

1. Om parterna inte har slutit något avtal om ersättning skall handelsagenten ha rätt till den ersättning

som normalt utgår på den plats där verksamheten utövas för det slag av varor som agenturavtalet avser, förutsatt att ersättningen inte understiger den nivå som fastställts i medlemsstatens föreskrifter. Om någon sådan sedvänja inte föreligger har handelsagenten rätt till skälig ersättning med avseende på samtliga omständigheter kring affärsuppställningen.

2. Varje del av ersättningen som varierar med affärsuppställningarnas antal eller värde skall anses utgöra provision vid tillämpningen av detta direktiv.

3. Artikel 7—12 skall tillämpas endast om handelsagenten helt eller delvis uppbär ersättning i form av provision.

Artikel 7

1. Handelsagenten skall ha rätt till provision på avtal som ingås under avtalstiden
 - a) i de fall då dessa träffats som ett resultat av hans medverkan, eller
 - b) i de fall då dessa ingås med tredje man, som han tidigare skaffat som kund för samma slags uppställningar.
 2. Handelsagenten skall även ha rätt till provision på avtal som ingås under avtalstiden
 - antingen i de fall då han anförtrotts ett visst bestämt geografiskt område eller en viss bestämd kundkrets,
 - eller i de fall då han har ensamrätt till ett visst bestämt geografiskt område eller en viss bestämd kundkrets,
 och i de fall då affärsuppställningen har träffats med en kund som tillhör detta område eller denna grupp.
- Medlemsstaterna skall i sin lagstiftning ta in endera av de möjligheter som anges i de båda strecksatserna ovan.

Artikel 8

Handelsagenten skall ha rätt till provision på avtal som ingås efter det att agenturavtalet upphört att gälla

- a) om affärsuppställningen huvudsakligen kan anses bero på handelsagentens insatser under avtalstiden och om avtal ingås inom skälig tid efter det att agenturavtalet upphört att gälla, eller
- b) om huvudmannen eller handelsagenten under de omständigheter som beskrivs i artikel 7 mottagit en order från tredje man innan agenturavtalet upphörde att gälla.

Artikel 9

Handelsagenten skall inte ha rätt till den provision som avses i artikel 7 om denna enligt artikel 8 skall betalas ut till den föregående handelsagenten, såvida det inte på grund av omständigheterna är rimligt att den delas mellan handelsagenterna.

Artikel 10

1. Rätten till provision uppkommer så snart som och i den mån som följande omständigheter föreligger:
 - a) huvudmannen har fullföljt avtalet, eller
 - b) huvudmannen borde enligt sin överenskommelse med tredje man ha fullföljt avtalet, eller
 - c) tredje man har fullföljt avtalet.
2. Provisionen skall betalas ut senast vid den tidpunkt då tredje man har fullgjort eller borde ha fullgjort sin del av avtalet om huvudmannen hade fullgjort sin del av avtalet så som han borde.
3. Provisionen skall betalas ut senast den sista dagen i månaden efter det kvartal då den förfallit till betalning.
4. Överenskommelser i syfte att avtala om avvikelse från punkt 2 och 3 till men för handelsagenten får inte träffas.

Artikel 11

1. Rätten till provision kan bortfalla, endast om och i den mån som
 - det har påvisats, att avtalet mellan tredje man och huvudmannen inte kommer att fullföljas, och
 - denna omständighet beror på orsaker som huvudmannen inte kan klandras för.
2. De provisioner som handelsagenten redan har mottagit skall återbetalas, om rätten till dem har upphört.
3. Överenskommelser i syfte att avtala om avvikelse från punkt 1 till men för handelsagenten får inte träffas.

Artikel 12

1. Senast den sista dagen i månaden efter det kvartal, då provisionen förfallit till betalning, skall huvudmannen ge handelsagenten en översikt över de provisionsbelopp som förfallit till betalning. Denna översikt skall innehålla allt underlag för beräkningen av provisionsbeloppen.
2. Handelsagenten skall ha rätt att kräva att få alla de upplysningar, i synnerhet utdrag ur böckerna, som huvudmannen har tillgång till och som han behöver för att kontrollera storleken av den provision som han är berättigad till.
3. Överenskommelser i syfte att avtala om avvikelse från punkt 1 och 2 till men för handelsagenten får inte träffas.
4. Detta direktiv får inte påverka de nationella föreskrifterna i de medlemsstater som erkänner handelsagentens rätt till insyn i huvudmannens böcker.

KAPITEL IV

Ingående och uppsägning av agenturavtal*Artikel 13*

1. Vardera parten skall ha rätt att på den andra partens begäran erhålla en undertecknad skriftlig handling med

uppgift om villkoren i agenturavtalet inklusive senare överenskomna villkor. Avsägelse av denna rätt skall inte tillåtas.

2. Utan hinder av punkt 1 får en medlemsstat föreskriva att ett agenturavtal är giltigt endast om det upprättats i skriftlig form.

Artikel 14

Ett agenturavtal på viss tid som båda parter fortsätter att tillämpa efter det att avtalstiden utlöpt skall anses ha ändrats till ett agenturavtal på obestämd tid.

Artikel 15

1. I de fall då ett agenturavtal ingåtts på obestämd tid, kan var och en av parterna häva det genom uppsägning.
2. Uppsägningstiden skall vara en månad under det första avtalsåret, två månader under det andra påbörjade avtalsåret och tre månader under det tredje påbörjade avtalsåret och därpå följande år. Parterna får inte enas om kortare uppsägningstider.
3. Medlemsstaterna kan fastställa en uppsägningstid på fyra månader under det fjärde avtalsåret, fem månader under det femte avtalsåret och sex månader under det sjätte avtalsåret och därpå följande år. De kan besluta att parterna inte får enas om kortare uppsägningstider.
4. Om parterna enas om längre uppsägningstider än de som anges i punkt 2 och 3, får den uppsägningstid som huvudmannen skall iakttä inte vara kortare än den uppsägningstid som handelsagenten skall iakttä.
5. Såvida inte annat överenskommit mellan parterna, skall uppsägningstidens utgång sammanfalla med utgången av en kalendermånad.
6. Bestämmelserna i denna artikel skall tillämpas på ett agenturavtal på viss tid som ändrats i enlighet med artikel 14 till ett agenturavtal på obestämd tid på det sättet att den tidigare fastställda tiden skall beaktas vid beräkningen av uppsägningstiden.

Artikel 16

Ingenting i detta direktiv skall påverka tillämpningen av medlemsstaternas rättsregler i de fall då det i dessa föreskrivs att agenturavtalet omedelbart skall hävas

- a) på grund av att en av parterna helt eller delvis underlåtit att fullgöra sina åtaganden,
- b) på grund av extraordinära omständigheter.

Artikel 17

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som behövs för att se till att handelsagenten efter det att agenturavtalet upphört att gälla får ersättning i överensstämmelse med punkt 2 eller får skadestånd i överensstämmelse med punkt 3.

2. a) Handelsagenten skall ha rätt till gottgörelse, om och i den mån som

— han har skaffat huvudmannen nya kunder eller i betydande omfattning har ökat affärsvolymen med befintliga kunder och affärerna med dessa kunder fortsätter att ge huvudmannen ansenliga fördelar, och

— betalningen av denna gottgörelse är rimlig med hänsyn till samtliga omständigheter och då särskilt handelsagentens förlust av provision på affärer med dessa kunder. Medlemsstaterna kan föreskriva, att dessa omständigheter även skall innefatta tillämpningen av en konkurrensklausul i den bemärkelse som avses i artikel 20.

b) Gottgörelsens storlek får inte överskrida ett belopp motsvarande en årlig ersättning beräknad med utgångspunkt från handelsagentens genomsnittliga årsersättning under de senaste fem åren. Om avtalet ingåtts inom de senaste fem åren, beräknas gottgörelsen med utgångspunkt från genomsnittsansättningen under perioden i fråga.

c) Beviljandet av sådan gottgörelse skall inte hindra handelsagenten från att kräva skadestånd.

3. Handelsagenten skall ha rätt till ersättning för den skada han tillfogas som en följd av att hans affärsförbindelser med huvudmannen upphört.

Sådan skada skall anses ha uppstått i synnerhet när affärsförbindelserna upphör

— under omständigheter som berövar handelsagenten den provision som han skulle ha uppburit enligt agenturavtalet samtidigt som huvudmannen dragit stora fördelar av handelsagentens insatser, och/eller

— under omständigheter som inte tillåtit handelsagenten att avskrika de kostnader och utgifter som han åsamkats vid fullgörandet av agenturavtalet på huvudmannens inrådan.

4. Rätt till ersättning enligt punkt 2 eller till skadestånd enligt punkt 3 föreligger även när agenturavtalet upphör att gälla till följd av handelsagentens frånfälle.

5. Handelsagenten skall förlora rätten till ersättning enligt punkt 2 eller till skadestånd enligt punkt 3 om han inte till huvudmannen inom ett år efter det att avtalet upphört att gälla har anmält sin avsikt att hävda sina rättigheter.

6. Inom åtta år efter det att detta direktiv har anmälts skall kommissionen förelägga rådet en redogörelse för tillämpningen av denna artikel och, om så krävs, förelägga rådet ändringsförslag.

Artikel 18

Den gottgörelse eller det skadestånd som avses i artikel 17 skall inte betalas ut

a) i de fall då huvudmannen sagt upp agenturavtalet på grund av försummelse som kan anses bero på handelsagenten och som enligt nationell lagstiftning skulle motivera en omedelbar hävning av agenturavtalet,

b) i de fall då handelsagenten har sagt upp agenturavtalet, med mindre än att denna uppsägning är berättigad till följd av omständigheter som beror på huvudmannen eller på grund av ålder, svaghet eller sjukdom hos handelsresanden, dvs. att det inte rimligtvis kan krävas av honom att han fortsätter sin verksamhet,

c) i de fall då handelsagenten med huvudmannens samtycke överlåter sina rättigheter och skyldigheter enligt agenturavtalet på annan person.

Artikel 19

Parterna får inte avtala om avvikelser från bestämmelserna i artikel 17 och 18 till men för handelsagenten före agenturavtalstidens utgång.

Artikel 20

1. I detta direktiv avses med konkurrensklausul i det följande varje överenskommelse som begränsar handelsagentens affärsverksamhet efter agenturavtalstidens utgång.

2. En konkurrensklausul skall gälla endast om och i den mån som

a) den upprättats i skriftlig form, och

b) den hänför sig till det geografiska område eller den kundkrets och det geografiska område som handelsagenten tilldelats samt de varuslag som enligt avtalet omfattas av agenturen.

3. Konkurrensklausulen skall gälla högst två år efter agenturavtalstidens utgång.

4. Denna artikel skall inte påverka de bestämmelser i nationella föreskrifter som innehåller restriktioner för konkurrensklausulernas giltighet eller tillämpning eller som innebär en möjlighet för domstolarna att begränsa parternas ekonomiska förpliktelser, som härrör från en sådan överenskommelse.

KAPITEL V

Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

Artikel 21

Vad som sägs i detta direktiv innebär ingen skyldighet för en medlemsstat att i strid med den sedvänja som gäller i staten i fråga tillåta att upplysningar offentliggörs.

Artikel 22

1. Medlemsstaterna skall före den 1 januari 1990 sätta i kraft de bestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De skall genast underrätta kommissionen om detta. Dessa bestämmelser skall åtminstone tillämpas på sådana avtal som ingåtts efter det att bestämmelserna trätt i kraft. De skall tillämpas på löpande avtal senast den 1 januari 1994.
2. Så snart som detta direktiv anmälts skall medlemsstaterna till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.
3. I fråga om Irland och Storbritannien skall emellertid datumet 1 januari 1990 i punkt 1 ersättas med datumet 1 januari 1994.

I fråga om Italien skall datumet 1 januari 1990 ersättas med datumet 1 januari 1993, när det gäller de ekonomiska förpliktelser som framgår av artikel 17.

Artikel 23

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 18 december 1986.

På rådets vägnar

M. JOPLING

Ordförande